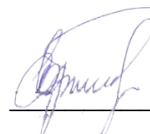

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра соціальних і правових дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. Завідувача кафедри
соціальних і правових
дисциплін

Анатолій БЕРЖАНІР

«8» серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГП 1.1.04 ПОЛІТИЧНА ТА СОЦІОЛОГІЧНА НАУКИ

Галузь знань 23 Соціальна робота

Спеціальність 232 Соціальне забезпечення

Освітньо-професійна програма «Соціальне забезпечення»

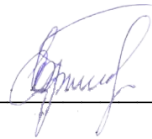
Робоча програма Політична та соціологічна науки для здобувачів вищої освіти
Спеціальність 232 Соціальне забезпечення.

Розробники: викладач кафедри соціальних і правових дисциплін – Олена
МАКСИМЧУК

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри соціальних і правових
дисциплін

Протокол № 1 від «8» серпня 2022 року

В.о. Завідувач кафедри

(Бержанір А.Л.)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної
комісії факультету соціальної та психологічної освіти.

Протокол № 1 від «9» серпня 2022 року

Голова науково-методичної комісії

факультету соціальної та психологічної освіти

(Бондаренко Г.В.)

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	Обов'язкова	Обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська	Українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	3/90	3/90
Курс	4	4
Семестр	8	8
Кількість змістових модулів із розподілом:	2	2
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин, у тому числі:	90	90
Аудиторні:	46	8
Лекційні	22	4
Семінарські / Практичні	24	4
Лабораторні	–	–
Самостійна робота	34	72
Індивідуальні завдання	10	10
Форма семестрового контролю	Екзамен	Екзамен

2. Мета й завдання навчальної дисципліни

Мета: є оволодіння студентами систематизованими знаннями про політику як вид людської діяльності, її закономірності, поняття і категорії, з'ясування історії виникнення і розвитку політичних уявлень, ідей, переконань, теорій та концепцій, опанування категоріальним апаратом соціології, формування практичних навичок аналізу соціальних явищ і процесів, проведення соціологічних досліджень, ґрунтовне вивчення особливостей соціального життя та взаємодії людей між собою.

Завданням дисципліни відповідно до освітньо-професійної програми є досягнення наступних компетентностей:

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності соціального забезпечення або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 10. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

3. Результати навчання за дисципліною

Програмні результати навчання:

ПРН 3. Застосовувати методи збору інформації: аналіз документів, опитування та спостереження тощо.

ПРН 7. Використовувати базові знання про принципи державної соціальної політики та шляхи соціального забезпечення населення.

ПРН 8. Застосовувати засоби соціально-правової політики у сфері соціального захисту, базові знання з юриспруденції та законодавства України у галузі соціального забезпечення.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Політологічна наука

Тема 1. Предмет політології.

Походження і сутність політики, її структура, властивості, функції. Суб'єкти політики. Об'єкт і предмет політології, її закономірності, категорії та функції. Методи політичних досліджень. Структура політології.

Тема 2. Влада. Сутність і види влади. Політична влада: поняття, ознаки, функції. Ресурси політичної влади та їх типології. Поняття легітимності влади. Типи легітимності політичної влади. Сучасні концепції влади.

Тема 3. Політична система суспільства

Сутність системного аналізу. Концепція політичної системи Д. Істона. Модель політичної системи Г. Алмонда. Поняття політичної системи та її структура. Функції політичної системи. Закономірності функціонування політичної системи. Типології політичних систем.

Тема 4. Держава

Сутність, основні ознаки та функції держави. Основні концепції походження держави. Вищі органи сучасної держави: глава держави, парламент, уряд. Поділ державної влади. Форми держави: форми державного правління, форми державного устрою, типи політичних режимів. Організація державної влади в Україні. Сутність та основні ознаки правової та соціальної держави. Громадянське суспільство та його взаємозв'язок з державою.

Тема 5. Політичні партії та партійні системи

Генеza політичних партій. Сутність політичної партії, її основні ознаки та функції. Типології політичних партій. Поняття партійної системи. Типології партійних систем. Основні типи сучасних виборчих систем. Взаємозв'язок форм державного правління, типів партійних і виборчих систем. Закони М. Дюверже. Становлення багатопартійності в Україні. Особливості партійної і виборчих систем України.

Тема 6. Зародження і розвиток світової політичної думки

Розвиток політичних ідей в Стародавньому Єгипті. "Закони Хаммурапі" як джерело політичних ідей Вавилону. Політичні ідеї Стародавньої Індії. Основні

напрямки розвитку політичної думки Стародавнього Китаю. Основні етапи становлення і розвитку політичної думки Стародавньої Греції. Політична думка Стародавнього Риму. Політичні ідеї епохи Відродження та Реформації. Становлення та розвиток політичної думки Нового часу.

Тема 7. Розвиток української політичної думки.

Джерела політичної думки у Київській Русі. Політичне вчення С.Оріховського. Політичні ідеї у полемічній та братській літературі. І.Вишенський. Х.Філарет. Державницькі погляди Б.Хмельницького, Ю.Немирича, І.Гізеля. Конституція Пилипа Орлика. Політичні концепції С.Яворського і Ф.Прокоповича. Програмні документи Кирило-Мефодіївського товариства. Політичні ідеї у науковій спадщині М.Драгоманова та І.Франка. Українська політична думка доби Центральної Ради та УНР. Універсали Центральної Ради. Конституція УНР 1918 року.

Змістовий модуль II. Соціологічна наука

Тема 1. Соціологія як наука. Історичні етапи розвитку соціології.

Поняття соціології. Основні підходи до розуміння суспільства і людини. Соціологія як наука про соціальні спільноти. Структура та функції соціології. Місце соціології у системі наук. Специфіка соціології за об'єктом і предметом дослідження. Розвиток поглядів на суспільство і людину. О.Конт – засновник соціології. Соціальна статика і соціальна динаміка у вченні Конта. Предмет і методи соціології. Г. Спенсер як продовжувач позитивістської лінії у соціології. Ідея соціальної еволюції. Позитивістсько-натуралістичний напрям в соціології. Соціальний дарвінізм. Расово-антропологічна школа. Географічний напрям. Соціологічна концепція марксизму та її критичний аналіз. Соціологічний психологізм та його напрями. Соціологізм Е.Дюркгейма. “Розуміюча” соціологія М.Вебера. Німецька формаційна соціологія (Г.Зіммель, Ф.Тьонніс).

Тема 2. Суспільство як цілісна система. Соціальна структура суспільства.

Системний підхід до суспільства в соціології. Аналіз суспільства з позицій детермінізму. Концепція суспільства в функціоналізмі і індивідуалізмі. Поняття соціальної структури. Соціально-класова структура суспільства та тенденції змін у пострадянському періоді. Соціально-етнічна структура суспільства. Соціально-демографічна структура суспільства. Соціальна стратифікація та соціальна мобільність. Динаміка соціальної структури українського суспільства періоду реформи 90-х років.

Тема 3. Соціологія особистості.

Особистість в соціології. Особистість – людина – індивід. Біологічне та соціальне в людині. Теорія розвитку особистості. Характерні риси особистості та її внутрішня духовна структура. Проблема соціалізації, соціальної адаптації та інтеріоризації. Ресоціалізація особистості в перехідних суспільствах.

Тема 4. Соціологія культури. Соціологія сім'ї.

Поняття культури та її визначення. Соціологічний підхід до вивчення культури і його специфіка. Центральні категорії соціології культури. Внутрішня структура культури та її форми. Соціальні функції культури. Методологічні засади соціологічного аналізу культури. Традиції соціокультурного мислення в Україні. Криза і відродження культури в суспільствах перехідного типу. Соціологія молоді як спеціальна соціологічна

теорія. Соціологія молоді як складова державної молодіжної політики. Основні поняття і категорії соціології молоді. Сутність молоді та її основна соціальна якість. Соціальні характеристики молоді, її особливості та специфічні риси. Молодіжні проблеми та їх зміст. Державна молодіжна політика в Україні: складові та напрямки.

Тема 5. Організація та проведення емпіричного соціологічного дослідження

Підготовка до проведення конкретно-соціологічного дослідження та його етапи. Розробка програми конкретно-соціологічного дослідження. Розрахунок і обґрунтування вибірки. Основні методи конкретно-соціологічного дослідження. Основні комп'ютерні програми обробки первинної соціологічної інформації. Стратегічний і робочий плани конкретно-соціологічного досліджень.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Політична наука												
Тема 1. Предмет політології.	2	2					2	2				
Тема 2. Влада.	2	2										
Тема 3. Політична система суспільства	2	2										
Тема 4. Держава	2	2										
Тема 5. Особа як суб'єкт політики	2	2										
Тема 6. Політичні партії та партійні системи	2	2										
Тема 7. Порівняльна характеристика форм держави	2		2									
Тема 8. Виборчий процес та виборчі системи	2		2				2		2			
Тема 9. Зовнішня політика і міжнародні відносини	4		4									
Тема 10. Політична суб'єктність націй	2		2									
Тема 11. Політичні еліти та лідери	2		2									
Разом за змістовим модулем 1	24	12	12				4	2	2			

Змістовий модуль2. Соціологічна наука											
Тема 12. Соціологія як наука. Історичні етапи розвитку соціології.	2	2					2	2			
Тема 13. Суспільство як цілісна система	2	2					2		2		
Тема 14. Соціологія особистості	2	2									
Тема 15. Соціологія культури, соціологія сім'ї.	2	2									
Тема 16. Організація та проведення емпіричного соціологічного дослідження.	2	2									
Тема 17. Теорія соціальної структури суспільства.	2		2								
Тема 18. Соціологія культури,соціологія особистості	2		2								
Тема 19. Соціологія конфлікту	4		4								
Тема 20. Прикладна соціологія: методологія соціологічних досліджень	4		4								
Тема 21. Історія політичної думки	18					18					36
Тема 22. Історія соціологічної думки	16					16					36
Разом за змістовим модулем 2	56	10	12			34	4	2			
ІНДЗ			-	-	10		8		-	-	10
Усього годин	90	22	24		10	34	90	4	4		10

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Виборчий процес та виборчі системи	2	2
2	Порівняльна характеристика форм держав	4	
3	Зовнішня політика та міжнародні відносини	4	
4	Політичні еліти і лідери	2	
5	Політична суб'єктність націй	2	
6	Теорія соціальної структури суспільства	2	2
7	Соціологія культури,соціологія особистості	2	
8	Соціологія конфлікту	2	
9	Прикладна соціологія: методологія соціологічних досліджень	4	

7. Самостійна робота

Різновидами самостійної роботи є:

- вивчення лекційного матеріалу;
- самостійне опрацювання за відповідними темами окремих питань з навчальної дисципліни;
- робота з рекомендованою основною і додатковою літературою;
- підготовка доповідей, підготовка до обговорень за відповідними темами на семінарських заняттях;
- підготовка творчих робіт (есе, виступу на конференції та ін.);
- систематизація теоретичних та практичних знань перед колоквіумом та іспитом.

Контроль виконання самостійної роботи відбувається при обговореннях на семінарах, при написанні експрес-контрольних робіт, письмового екзаменаційного завдання.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
Політична наука			
1	Зародження політичних ідей та їх розвиток в державах Стародавнього Сходу	4	8
2	Політична думка античності.	4	8
3	Західноєвропейська політична думка Середньовіччя та Відродження	4	8
4	Становлення і розвиток політичної думки Нового часу	4	8
Соціологічна наука			
1	Історія розвитку світової соціологічної думки	4	6
2	Становлення соціологічної думки в Україні	4	10
3	Соціологічна інтерпретація соціальної рівності	2	8
4	Соціальна інтеракція	4	8
5	Соціологія девіантної поведінки	2	8
Всього годин		32	72

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання передбачає підготовку реферату чи презентації на одну із запропонованих тем. Виконання ІНДЗ передбачає виявлення у студентів вміння опрацьовувати першоджерела, наукову літературу, визначати актуальність теми дослідження, ставити наукові завдання, робити бібліографічні огляди, самостійні висновки і теоретичні узагальнення, логічно викладати матеріал.

Наявність позитивних оцінок, отриманих студентом за індивідуальні завдання, є необхідною умовою допуску до семестрового контролю з даної дисципліни. Індивідуальні завдання виконуються самостійно і не входять у

тижневе аудиторне навантаження студента. Викладач контролює виконання індивідуального завдання на консультаціях, графік яких розробляється і затверджується завідувачем кафедри на початку семестру.

Теми ІНДЗ (політична наука)

1. Предмет, закономірності, категорії та функції політології.
2. Основні методи політології. Структура політології як науки.
3. Політичні ідеї в Стародавньому Єгипті та Вавилоні.
4. Політичні ідеї в Стародавній Індії.
5. Політична думка Стародавнього Китаю.
6. Розвиток політичної думки Стародавньої Греції. Основні періоди та їх характеристика.
7. Політичні ідеї у філософії Платона.
8. Політичні ідеї у філософії Аристотеля.
9. Політична думка Стародавнього Риму: основні напрямки та їх характеристика.
10. Марк Тулій Цицерон та його погляди на державу та владу.
11. Політична думка Середньовіччя.
12. Політична думка Відродження: періоди становлення та розвитку, характеристика основних політичних ідей.
13. Політичні ідеї у творчості Н.Макіавеллі.
14. Розвиток політичної думки в епоху Реформації.
15. Ідеї по державу, владу і правові основи людського буття в працях англійських просвітників.
16. Раціоналістичне трактування політики в працях французьких просвітників.
17. Німецька політична думка Нового часу, її основні ідеї та концепції (І. Кант, Й.-Г.Фіхте).
18. Політичне вчення Гегеля про особу, громадянське суспільство, державу, міжнародні відносини.
19. Політична думка Київської Русі: основні джерела та їх характеристика.
20. Розвиток української політичної думки в умовах наступу Литви та Польщі: галицький період та його характеристика. Політичні ідеї в працях С. Оріховського.
21. Розвиток політичної думки на українських землях в литовсько-польську добу: київський період та його характеристика. Політичні ідеї у полемічній та братській літературі.
22. Політична думка періоду Визвольної війни українського народу XVII ст. Державницькі погляди Б.Хмельницького, Ю.Немирича, І.Гізеля.
23. Ідеї незалежної України в Конституції П.Орлика та "Виводі прав України".
24. Розвиток політичної думки в Києво-Могилянській академії. Політичні концепції С. Яворського, Ф. Прокоповича.
25. Програмні документи Кирило-Мефодіївського товариства про державно-політичний устрій України.
26. Політична концепція М.Драгоманова.
27. Політичні ідеї у творчості І.Франка.

28. Українська політична думка наприкінці XIX - на поч. XX ст. Політична концепція М.Міхновського.

29. Українська політична думка доби Центральної Ради та УНР Універсали Центральної Ради. Конституція УНР 1918 р.

30. Політичні ідеї у творчості В. Липинського.

31. Ресурси влади в сучасному суспільстві. Теорія "зсуву влади" Е. Тоффлера.

32. Радянська номенклатура як політична еліта тоталітарного суспільства.

33. Поняття та характерні ознаки бюрократії. Концепція бюрократії М.Вебера.

34. Теорія еліт в українській політичній думці: елітарні концепції В. Липинського і Д. Донцова.

35. Політичні портрети сучасних політичних лідерів.

36. Теорія демократії в працях Дж. Локка, Ш.-Л. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо.

37. Проблеми демократії в західній політичній думці XIX – XX ст..

38. Типи політичних систем у посттоталітарних країнах: порівняльний аналіз.

39. Теорії походження держави.

40. Правова держава і громадянське суспільство.

41. Особливості форми державного правління і державного устрою України.

42. Основні етапи розвитку української державності.

43. Інститут президентства в сучасному світі.

44. Основні шляхи формування правової держави в умовах посттоталітарного розвитку суспільства.

45. Партійні системи: розвиток, основні типи, особливості функціонування.

46. Порівняльний аналіз партійних систем у країнах СНД.

47. Характеристика партійної системи сучасної України.

48. Громадські об'єднання в Україні (характеристика груп інтересів).

49. Молодіжні організації та рухи в Україні.

50. Лобізм в сучасному світі.

51. Тероризм: сутність, причини виникнення та засоби боротьби з ним.

52. Порівняльний аналіз політичної участі громадян в країнах Заходу і Сходу.

53. Особливості політичної участі молоді в Україні.

54. Проблеми формування української політичної культури в умовах посттоталітарної трансформації суспільства.

55. Регіональні особливості політичної культури в Україні.

56. Концепції політичної модернізації.

57. «Золотий закон» політичного розвитку А. де Токвіля.

58. Особливості модернізації в умовах постіндустріального суспільства.

59. Теорії "третьої хвилі" Е. Тоффлера та "третьої хвилі демократизації" С. Хантінгтона.

60. Політичні конфлікти: причини, стадії розвитку, шляхи розв'язання.

61. Характерні риси політичної стабільності.

62. Етнонаціональні конфлікти в сучасному світі.

63. Концепція «зіткнення цивілізацій» С. Хантінгтона.

64. Виборчий процес та виборчі системи.

65. ООН: історія та сучасність.

66. Класичні теорії геополітики.

67. Україна та НАТО: історія взаємовідносин.
68. Проблеми формування нового світового порядку.
69. Політична стратегія вирішення глобальних проблем.
70. Україна в процесі динамічних геополітичних змін.
71. Міжнародні організації в системі міжнародних відносин.
72. Основні тенденції та форми розвитку сучасних міжнародних відносин.
73. Україна та Європейський союз: історія взаємовідносин.
74. Сучасні проблеми європейської безпеки.
75. Світова політика: поняття, зміст, цілі.
76. Державний устрій сучасної України: децентралізована унітарна держава чи федерація?
77. Прояви тероризму та сепаратизму на Південному Сході України: аналіз основних причин.
78. Майдан як спосіб прояву колективної волі, як реалізація української європейськості.
79. Майдан як Революція Гідності: аналіз основних причин.
80. Агресія Росії проти України: мета, спроби протидії та правові наслідки.

Теми ІНДЗ (соціологічна наука)

1. Роль соціології в осмисленні та аналізі суспільних явищ і процесів.
2. Наукові дискусії навколо предмета соціології.
3. Роль і завдання соціології в соціальному реформуванні суспільства.
4. Місце соціології у професійній підготовці молоді.
5. Уявлення про суспільство в працях мислителів Стародавньої Греції
6. Уявлення про суспільство в працях мислителів Стародавнього Риму
7. Суспільство в уявленнях мислителів Середньовіччя
8. Мислителі Епохи Відродження про суспільство
9. Ніколо Макіавеллі в історії соціології
10. Уявлення про суспільство в працях філософів XVII – XVIII ст..
11. А. Токвіль про суспільство
12. Інтерпретація суспільства А. Сен-Сімоном
13. О. Конт і його «Курс позитивної філософії»
14. «Соціологізм» Е.Дюркгейма
15. Розуміюча соціологія М.Вебера
16. Формальна соціологія
17. Чикагська школа соціології
18. Франкфуртська школа соціології
19. Колумбійська школа соціології
20. Сучасні соціологічні теорії
21. Витоки вітчизняної соціології
22. «Повість минулих років» як соціологічне першоджерело
23. «Слово о полку Ігоревім» як картина українського суспільства періоду княжої доби
24. Інтерпретація суспільства Г.Сковородою.
25. Суспільні уявлення діячів Києво-Могилянської Академії
26. Інтерпретація суспільства Ф.Прокоповичем
27. Інтерпретація суспільства діячами Женевського гуртка українських

учених

28. «Генетична соціологія» М.Грушевського
29. М.Шаповал засновник першого українського науково-дослідного соціологічного інституту
30. Сучасний стан соціологічної науки в Україні
31. Суспільство як цілісна система.
32. Системний аналіз суспільства, його типологія.
33. Соціальний розвиток: соціальна революція чи соціальна еволюція.
34. Екологічний напрямок в соціології.
35. Суспільство як соціальна реальність.
36. Місце і роль соціальних спільнот у розвитку суспільства.
37. Соціальні зміни і соціальний розвиток.
38. Особливості й динаміка соціальної структури суспільства в сучасній Україні.
39. Аналіз соціальної структури в історії соціології.
40. Проблема формування середнього класу в Україні.
41. Соціальна стратифікація і тенденції соціальної мобільності.
42. Цінності та норми як елементи культури.
43. Функції культури та її значення для життєдіяльності суспільства.
44. Субкультури. Проблеми їх співвідношення.
45. Суспільство, культура, соціологія.
46. Культура і особистість.
47. Об'єкт і предмет соціології культури.
48. Культура і цивілізація.
49. Молодіжна суб- і контркультура.
50. Специфіка природи соціальної взаємодії.
51. Критика біхевіористської концепції соціальної взаємодії.
52. Етнометодологічний підхід до пояснення особливості соціальної взаємодії.
53. Тлумачення соціальної взаємодії інвайронментальною соціологією.
54. Методи соціологічного вивчення системи освіти.
55. Історія розвитку освіти як соціального інституту.
56. Гуманітаризація та гуманізація освіти на сучасному етапі.
57. Альтернативна освіта за сучасних умов.
58. Біографічний метод у соціологічних дослідженнях.
59. Поштове опитування.
60. Стратегічний та робочий плани дослідження.

9. Методи навчання

Відповідно до реалізації компетентнісного підходу в навчальному процесі передбачається використання активних та інтерактивних форм проведення занять (розбір конкретних ситуацій та ін.) у комбінації з позааудиторною роботою (участь у конференціях та круглих столах) з метою формування і розвитку особистісних якостей у студентів. При викладанні навчальної дисципліни для активізації навчального процесу передбачено застосування таких методик: проблемні лекції, міні-лекції, робота в малих групах, презентації, банки візуального супроводження, семінари-дискусії, кейс-метод,

мозкові атаки. Використання зазначених навчальних технологій впливає на посилення здатності студентів до самостійності (формування власної точки зору з окремого питання чи проблеми) та групової роботи (здатність до соціальної інтеграції та до компромісу в прийнятті колективних рішень і при вирішенні конфліктів).

10. Методи контролю

Оцінювання знань студентів з навчальних дисциплін здійснюється на основі результатів поточного модульного контролю (ПМК) і підсумкового контролю знань (іспиту).

Об'єктом оцінювання знань студентів є програмний матеріал дисципліни, засвоєння якого відповідно перевіряється під час поточного контролю і на іспиті.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу, вироблених навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

Завданням іспиту є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується у формі опитування, захисту лабораторних робіт, виступів на семінарських та практичних заняттях, експрес-контролю тощо, перевірки результатів виконання різноманітних індивідуальних навчально-дослідних завдань (розрахунково-графічних робіт, рефератів тощо), контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом.

Модульний контроль є складовою поточного контролю і здійснюється в формі виконання студентом модульного контрольного завдання (контрольної роботи, тесту тощо) згідно затвердженого графіку.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньому (кваліфікаційному) рівні або на окремих його завершальних етапах.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та державну атестацію студента.

Семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену з навчальної дисципліни в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою, і в терміни, встановлені навчальним планом.

Семестровий екзамен – це форма підсумкового контролю засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни за семестр. Складання екзамену здійснюється під час екзаменаційної сесії відповідно до затвердженого в установленому порядку розкладу.

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

- систематичність та активність роботи на семінарських (практичних, лабораторних) заняттях;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;
- виконання індивідуального навчально-дослідного завдання;
- виконання модульних (контрольних) завдань.

При контролі систематичності та активності роботи на семінарських (практичних, лабораторних) заняттях оцінці можуть підлягати: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських і практичних заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на семінарські (практичні) заняття; результати виконання і захисту практичних робіт, експрес-контролю тощо.

При контролі виконання завдань для самостійного опрацювання та індивідуального навчально-дослідного завдання оцінці можуть підлягати: самостійне опрацювання тем в цілому чи окремих питань; проведення розрахунків; написання рефератів, есе; підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів, підготовка реферативних матеріалів з публікацій тощо.

При виконанні модульних (контрольних) завдань оцінці підлягають теоретичні знання та практичні навички, яких набули студенти після опанування певного модуля. Модульний контроль, може проводитись у формі тестів, відповідей на теоретичні питання або розв'язання практичних завдань під час проведення контрольних робіт, виконання індивідуальних завдань тощо.

Розподіл загальної кількості балів, за якими оцінюється вся поточна робота, форми проведення контрольних заходів та критерії їх оцінювання, визначаються робочими навчальними програмами і доводяться до відома студентів на початку семестру.

Студентам, які брали участь в позанавчальній науковій діяльності (в роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, участь в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт тощо і досягли значних результатів, можуть присуджуватись додаткові бали за результати поточного контролю з відповідної дисципліни.

Результати поточного контролю знань студентів вносяться до журналу обліку роботи академгрупи і враховуються при виставленні підсумкового балу за опанування дисципліни.

Відповідно до видів контролю набутих студентом знань та вмінь передбачається використання поточної, контрольної, підсумкової модульних оцінок, поточної семестрової, а також екзаменаційної (залікової) та підсумкової семестрової оцінок.

Поточна модульна оцінка складається з балів, які отримує студент за певну навчальну діяльність протягом засвоєння даного модуля – виконання та захист індивідуальних завдань (розрахунково-графічних робіт, рефератів тощо), лабораторних робіт, виступи на семінарських заняттях тощо.

Несвоєчасне виконання завдань поточного контролю враховується при їх оцінюванні.

Контрольна модульна оцінка визначається в балах за результатами контролю з даного модуля.

Перескладання контрольної модульної оцінки з метою її підвищення не дозволяється.

Підсумкова модульна оцінка визначається в балах як сума поточної та контрольної модульних оцінок з даного модуля.

Модуль зараховується студенту, якщо він успішно виконав передбачені в даному модулі всі види навчальної роботи та під час модульного контролю отримав позитивну контрольну модульну оцінку, а відтак, позитивну підсумкову модульну оцінку.

Перескладання позитивної підсумкової модульної оцінки з метою її підвищення не дозволяється.

Заборгованість з модуля повинна бути ліквідована студентом в позааудиторний час до початку підсумкового контролю з наступного модуля.

Кінцевий термін ліквідації заборгованості з модульного контролю обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії.

Поточна семестрова оцінка визначається в балах як сума підсумкових модульних оцінок, отриманих за засвоєння всіх модулів, враховуючи ІНДЗ.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання виконання практичного завдання

В УДПУ імені Павла Тичини використовується накопичувальна (100-бальна) система оцінювання сформованих компетентностей.

Заходи з оцінювання результатів навчання студента включають:

- поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення практичних занять та оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 80 балів);

- індивідуальне навчально-дослідне завдання (максимально 10 балів);

- підсумковий контроль (10 балів).

На практичному занятті здобувач може отримати максимально 5 балів на практичному занятті, виконання завдань самостійної роботи (максимально 10 балів).

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обгрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації.

3 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє знання окремих положень. Відчуває труднощі у процесі аналізу, обґрунтування та аргументації, допускає неточності та помилки.
1 бали	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання завдань самостійної роботи

К-сть балів	Критерії оцінювання
10 балів	Здобувач вищої освіти виконав усі завдання самостійної роботи, передбачені планом практичного заняття. в усному та писемному мовленні дотримується стилістичних, орфографічних та пунктуаційних правил.
9 балів	Форма здачі завдань повністю відповідає вимогам; результати самостійної роботи презентує вичерпно та впевнено, дає аргументовані та переконливі відповіді на уточнюючі запитання; в усному та писемному мовленні дотримується стилістичних, орфографічних та пунктуаційних правил.
8 балів	Здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації.
7 балів	Здобувач може самостійно застосовувати знання в стандартних ситуаціях, його відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим
6 балів	При виконанні завдань практичних занять Здобувач може самостійно виконати роботу в повному обсязі й зробити правильні висновки

5 балів	Здобувач вищої освіти виконав усі завдання самостійної роботи, передбачені планом практичного заняття; проте форма задачі завдань лише частково відповідає вимогам; результати самостійної роботи презентує досить переконливо, проте відповіді на уточнюючі запитання невпевнені; в усному та писемному мовленні допущено стилістичні, орфографічні та пунктуаційні огріхи.
4 бали	Здобувач самостійно виконує завдання, передбачені програмою дисципліни, володіє базовими навичками обґрунтувати застосування основних положень курсу, пов'язати їх із власною дослідницькою та професійною діяльністю, але не завжди здатний провести аналіз і узагальнення результату. При виконанні завдань практичних занять Здобувач може самостійно виконати роботу в повному обсязі й зробити правильні висновки
3 бали	Здобувач може виконувати найпростіші завдання, але не спроможний самостійно висвітлити загальні питання; робить висновки, але не розуміє як застосувати теоретичний матеріал у науково-дослідницькій та професійній діяльності.
2 бали	Здобувач допускає істотні помилки, невпевнено, з великими утрудненнями виконує практичні завдання.
1 бали	Здобувач вищої освіти виконав не всі завдання самостійної роботи, передбачені планом практичного заняття; форма задачі завдань не відповідає вимогам; результати самостійної роботи презентує з труднощами, не може дати відповідь на уточнюючі запитання; в усному та писемному мовленні допускаються стилістичні, орфографічні та пунктуаційні помилки.
0 балів	Здобувач не виконав завдання самостійної роботи.

Оцінювання виконання індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ)

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується під час підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів з дисципліни.

№ з/п	Критерії оцінювання	Кількість балів
1.	Якість оформлення ІНДЗ	0–1
2.	Логічність і послідовність викладення матеріалу	0–1
3.	Повнота розкриття теми	0–2

4.	Самостійний і творчий підхід до аналізу проблеми, яка досліджується	0–2
5.	Грамотність тексту	0–1
6.	Посилання на першоджерела	0–1
7.	Ґрунтовний висновок	0–1
8.	Своєчасність здачі ІНДЗ	0–1
Загальна кількість балів		10

Студент також має можливість перезарахувати бали (інші види робіт) за наявності результатів навчання, отриманих у неформальній освіті (стажування, тренінги, участь у конференціях, семінарах та ін.) та інформальній освіті (самоосвіта).

Дотримання принципів та правил академічної доброчесності передбачає самостійне виконання завдань до практичних занять, завдань самостійної роботи, завдань до ІНДЗ, підготовки до підсумкового контролю, визначених Кодексом академічної доброчесності Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини, Законом України «Про авторське право і суміжні права», методичними рекомендації щодо дотримання принципів академічної доброчесності на факультеті соціальної та психологічної освіти УДПУ імені Павла Тичини.

Критерії оцінювання результатів навчання (знань, умінь, навичок та компетентностей)

Оцінки	Теоретична підготовка	Практичні уміння і навички
Високий, А, 90 – 100, відмінно	Здобувач має глибокі, міцні і системні знання навчальної дисципліни, вміє синтезувати знання із окремих тем; використовує здобуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях, здатний вирішувати проблемні питання. Відповідь Здобувача відрізняється точністю формулювань, логікою, системністю узагальненості знань.	Здобувач самостійно орієнтується в потоці інформації з дисципліни; здатний проаналізувати й узагальнити отриманий результат. При підготовці до практичних занять Здобувач дотримується всіх вимог, передбачених програмою курсу. Крім того, його дії відрізняються раціональністю, вмінням оцінювати помилки й аналізувати результати.
Вище середнього, середній В, С, 75 – 89; дуже добре,	Здобувач знає і може самостійно визначити основні ідеї і категорії навчальної дисципліни; може синтезувати знання із окремих тем, давати точні	Здобувач самостійно виконує завдання, передбачені програмою дисципліни, володіє базовими навичками обґрунтувати застосування основних положень курсу,

<p>добре</p>	<p>формулювання. Здобувач може самостійно застосовувати знання в стандартних ситуаціях, його відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим.</p>	<p>пов'язати їх із власною дослідницькою та професійною діяльністю, але не завжди здатний провести аналіз і узагальнення результату. При виконанні завдань практичних занять Здобувач може самостійно виконати роботу в повному обсязі й зробити правильні висновки</p>
<p>Достатній, Д, Е, 61 – 74, задовільно, достатньо</p>	<p>Здобувач відтворює основні поняття і визначення курсу, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення навчальної дисципліни; допускає неточні і не повні відповіді, не чітко їх формулює, робить окремі помилки у відповіді, але може їх усунути під керівництвом викладача, недостатньо володіє термінологією.</p>	<p>Здобувач може виконувати найпростіші завдання, але не спроможний самостійно висвітлити загальні питання; робить висновки, але не розуміє як застосувати теоретичний матеріал у науково-дослідницькій та професійній діяльності.</p>
<p>Початковий, Fx, F 1 – 60, незадовільно</p>	<p>Відповідь здобувача при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями щодо курсу, який вивчається. У відповіді цілком відсутня самостійність. Здобувач знайомий лише з деякими основними поняттями та визначеннями курсу, з допомогою викладача може сформулювати лише деякі основні положення.</p>	<p>Допускає істотні помилки, невпевнено, з великими утрудненнями виконує практичні завдання.</p>

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота													ІНДЗ	Підсумковий контроль (екзамен)	Сума	
ЗМ 1						ЗМ 2						Самостійна робота	10	10	100	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	см. р.				см. р.
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10				10

Розподіл балів, які отримують студенти (з. в.)

Поточне тестування та самостійна робота				ІНДЗ	Підсумковий контроль (екзамен)	Сума
ЗМ1	ЗМ2	Самостійна робота		15	15	100
T1	T2	см. р.	см. р.			
10	10	20	20			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B		
75-81	C	добре	
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Рекомендована література

Основна

1. Балановський Я. М. Соціологія: організація емпіричного дослідження. *Візаві*, Умань, 2019. 470 с.
2. Байрак І. Б., Збарський В. К., Афанасьєва Л.В, Словник політологічних, соціологічних та економічних термінів. *Міленіум*, 2012. 213 с.
3. Бержанір А. Л. Політична та соціологічна науки. *Візаві*, Умань 2017. 355 с.
4. Політологічна енциклопедія: навч. посібник: в 9 Кн. / уклад. : Карасевич А. О., Шачковська Л.С. Умань : ФОП Жовтий О. О. 2016, 2017. 548с.
5. Скрипникова Л. В. Політологія. *Центр учбової літератури*, Київ, 2014. 271 с.
6. Шляхтун П.П. Політологія. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 471 с.

7. Maksymchuk O. V. Peculiarities of gender polisy formation in the conditionsof european integration Habitys. 2022. Вип. 35. С. 21–26. http://habitus.od.ua/journals/2022/35-2022/35_2022.pdf

Допоміжна

1. Вельцель Х. Людський розвиток і вибух демократії: варіації зміни режимів серед 60 суспільств. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2008, № 1. С. 85 – 118.

2. Горбач О, Демчишак Р. Політологія: навчальний посібник, *ЛДІНТУ ім. В. Чорновола*, Львів, 2011, 264 с.

3. Гуменюк Л. Й. Соціальна конфліктологія: підручник / Л. Й. Гуменюк. – Львів: ЛьвДУВС, 2015. – 564 с.

4. Козирєв М. П. Соціологія: підручник. *Львівський державний університет внутрішніх справ*, Львів, 2016, 656 с.

5. Кузьменко Т. М Соціологія: навч. посібн. *Центр учбової літератури*, 2010. 320 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://libfree.com/142460496_sotsiologiyasotsiologiya_nauka_predmet_obyekt.html.

6. Лавріненко Н. Гендерні відносини в українській родині. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. Київ, № 1. 2010. С. 138-162.

7. Лукашевич М. П. Соціологія: загальний курс: Навч. посіб. *Каравела*, Київ, 2011, 408 с.

8. Малюк А. Глобалізація як процес виникнення інформаційного суспільства *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*, Київ, 2015. С. 30 – 39.

9. Перегуда Соціологія: навчальний посібник. *КНУБА*, Київ, 2013.

10. Пилипенко В. Соціальний діалог і трансформаційні зміни в Україні. *Інститут соціології НАН України*, Київ, 2018. 184 с.

11. Політологія: підручник / За ред. О.В. Бабкіної, В.П. Горбатенка. – 3-те вид., перероб., доп. *ВЦ «Академія»*, Київ, 2010. 568 с.

12. Примуш М. В. Загальна соціологія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1584072013714/sotsiologiya/zagalna_sotsiologiya.

13. Требін М. П., Герасіна Л. М. Політологія: підручник: Право, Харків, 2013, 416 с.

14. Осипова Н. П. Соціологія: Підручник. *Юрінком Інтер*, Київ, 2013, 336 с.

Інформаційні ресурси

Нормативна база: Конституція України. – К., 2012, Закони України, Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України.

Фонди Національної наукової бібліотеки імені В.Вернадського НАН України, Наукової бібліотеки УДПУ імені Павла Тичини

Електронні ресурси:

- <http://zakon1.rada.gov.ua/>
- <http://epp.eurostat.ec.eu.int/>
- <http://www.viche.info/>
- <http://www.ukrterra.com.ua/>
- <http://uk.wikipedia.org/wiki/>
- <http://litopys.org.ua/>
- <http://www.vox.com.ua/>